

УДК 336.71:330.131.7

Ризики у сучасній банківській діяльності та шляхи їх зниження

Автор: Мовчан Олександр Сергійович

Науковий керівник: Обозна Альона Олексіївна

Діяльність банків на ринку фінансових послуг є високо ризиковою. Робота комерційного банку дуже різноманітна й охоплює операції із залучення коштів, емісії та придбання цінних паперів, видачі кредитів, здійснення факторингу, лізингу, забезпечення клієнтів готівкою тощо. Виконання кожної банківської операції пов'язане з ризиками. Основні ризики банківської діяльності можуть негативно впливати на якість активів, обсяги надходжень, адекватність капіталу, чутливість банків до впливу зміни ринкових умов та їх фінансову стійкість.

У процесі діяльності кожна банківська установа незалежно від своєї спеціалізації стикається із різноманітними ризиками, що можуть як позитивно, так і негативно впливати на результати її роботи. Більшість фахівців розглядають ризик як об'єктивно-суб'єктивну категорію діяльності, що пов'язана з подоланням невизначеності та конфліктності в ситуації неминучого вибору, відображає міру сподіваного результату і в економічному контексті є не тільки негативним, а й позитивним явищем.

Незважаючи на те, що банківським ризикам присвячено багато наукових праць, нині не існує єдиного визначення цього поняття. З погляду діяльності банків на ринку фінансових послуг, під банківським ризиком більшість фахівців розуміють загрозу втрати банком частини своїх ресурсів, недоотримання запланованих доходів, а також потенційну можливість отримати додатковий прибуток у разі реалізації певних, прийнятних для банку, фінансових ризиків.

Основними причинами виникнення ризиків у сучасній банківській діяльності є [1]:

- невизначеність цілей банку чи їхньої пріоритетності, суперечливість окремих стратегічних завдань;
- моменти випадковості у діяльності банку або відсутність аналізу закономірностей розвитку явищ;
- обмеженість у часі для об'єктивної оцінки ситуації, в якій перебуває той чи інший банк;
- наявність неповної інформації щодо тенденцій розвитку діяльності банку чи можливих змін фінансового стану його клієнтів.

Тобто ризики банківської діяльності можуть бути зумовлені як неправильно обраною стратегією чи незадовільним рівнем керівництва, так і неефективністю внутрішньобанківського контролю за здійсненням операцій, недостатнім рівнем підготовки банківських фахівців. Важливим джерелом банківських ризиків є ще й так звані "зони конкуренції", тобто можливі сфери зіткнення інтересів банку з іншими контрагентами на ринку.

Варто зазначити, що внаслідок зміни умов функціонування банків сукупність ризиків, які супроводжують банківську діяльність щоразу поповнюється, зокрема стають актуальними "нетрадиційні" види ризиків, такі як інноваційний ризик, ризик країни, конкурентний ризик тощо.

Інноваційний ризик пов'язаний із впровадженням нових банківських послуг або "ноу-хау" в банківській діяльності. Цей вид ризику особливо актуальний, оскільки банки зацікавлені в нових видах продуктів для збільшення кількості своїх потенційних клієнтів [2].

Серед сучасних ризиків банківської діяльності виокремився ризик країни, в якій функціонує банк. Цей ризик супроводжується політичним, економічним, соціальним та іншими

видами макроекономічних ризиків на певній території функціонування банку. Оцінку такого виду ризику має проводити не окремий банк, який з ним стикається, а спеціалізована установа.

Сьогодні значний вплив на діяльність банків має конкурентний ризик. Дослідження цього ризику треба проводити комплексно, враховуючи діяльність банків-конкурентів, банків, які належать до однієї групи за обсягом активів, філій закордонних банків, що виходять на український фінансовий ринок з новими якісними і недорогими банківськими продуктами.

Упродовж останніх років банки почали надавати факторингові, лізингові послуги, які пов'язані з особливим ризиком. Такі операції вимагають від банку не тільки якісної оцінки кредитоспроможності клієнта, а й об'єктивного визначення кон'юнктури ринку, перспектив розвитку економічного потенціалу позичальника і зумовлюють необхідність формування цільових фондів банку.

Жоден банк не може повністю запобігти негативному впливу чинників ризику, однак має враховувати їх у своїй діяльності та розробляти відповідні заходи для своєчасної адаптації чи нейтралізації їхньої дії. Загострення конкуренції, фінансова лібералізація і диверсифікованість ринків ставлять перед банківськими установами нові проблеми і сприяють появі нових ризиків.

Банківські установи є успішними, коли прийняті ризики контрольовані та знаходяться в межах їхніх фінансових можливостей.

Отже, банківські труднощі можна подолати тільки за умови системного підходу до управління банком у цілому та застосування методів зниження потенційних ризиків.

Висновки. Отже, на сучасному етапі розвитку банківські установи стикаються з різними видами ризиків, які необхідно швидко ідентифікувати і вжити заходів для зниження негативних наслідків їхнього впливу. Сьогодні збільшується кількість та посилюється інтенсивність дії банківських ризиків. З огляду на це, управляти ризиками доцільно системно, виділивши стратегічні, тактичні та оперативні методи впливу. Виокремлення підсистеми стратегічного, тактичного та оперативного управління ризиками дасть змогу спрямувати управлінську діяльність на забезпечення фінансової стійкості банку як на поточний період, так і на перспективу, а отже, сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності на ринку.

Формуючи систему заходів нейтралізації банківських ризиків, треба враховувати можливості й загрози функціонування банків на фінансовому ринку, сильні та слабкі позиції, а також особливості завдань управління банківською діяльністю.

Список літератури:

1. Методичні вказівки з інспектування банків „Система оцінки ризиків”: Постанова Правління НБУ від 15.03.04 №104 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Просович О.П., Прошак К.В. Управління ризиками комерційного банку // Вісник Національного університету „Львівська політехніка”. – 2010. – 684. – С.194-200.